

KOHTUNIKE XXIII KORRALISE TÄISKOGU PROTOKOLL

30. mai 2024, Pärnu

Juhatas: Villu Kõve, Riigikohtu esimees.

Protokollis: Ene Pellja, Riigikohtu üldosakonna juhataja.

Täiskogul osalenud kohtunike nimekiri on lisatud protokollile (lisa nr 2).

Täiskogul osalenud teiste kohalviibijate nimekiri on lisatud protokollile (lisa nr 3).

Riigikohtu esimees Villu Kõve tervitab täiskogul osalejaid ja teatab, et täiskogu rakendamise alguseks on registreerunud 151 kohtunikku.

Villu Kõve teeb teatavaks täiskogu sekretariaadi koosseisus: juhataja Karin Leichter-Tammisto, liikmed Kadri Nõmm, Marika Koppel, Ave Hussar, Kristi Jakobsoo, Mart Koppel, Kelli Nemvalts, Ene Pellja, Kristi Kirsberg, Sandra Sommer, Signe Rätsep.

Sekretariaadi vastu taandusi ei ole.

Villu Kõve: Päevakorra projekt on välja saadetud. Kas kellelgi on päevakorra osas täiendusi? Täiendusi ei ole.

Villu Kõve: Kas keegi on väljasaadetud päevakorra kinnitamise vastu? Vastuhääli ei ole.

OTSUSTATI: Kinnitada päevakord. Kohtunike täiskogu on rakendatud.

Kinnitatud päevakord:

10.00–10.10 Täiskogu rakendamine, päevakorra kinnitamine

10.10–10.35 **Tervitussõnad**

10.35–11.05 **Riigikohtu esimehe ettekanne õigus- ja kohtusüsteemi arengust**
Villu Kõve, Riigikohtu esimees (KS § 38 lg 3 p 1)

11.05–11.25 **Justiitsministri ettekanne õigus- ja kohtusüsteemi arengust**
Madis Timpson, justiitsminister (KS § 38 lg 3 p 1)

11.25–11.40 **Kohtunike täiskogu kodukorra muutmine**
Villu Kõve, Riigikohtu esimees

11.40–11.50 **Hääletamissüsteemi ja omavalitsusorganite kandidaatide tutvustamine**
Karin Leichter-Tammisto, Riigikohtu esimehe nõunik

11.50–12.30 *Kohvipaus*

Kohvipausi ajal **kell 11.50–12.30** toimub omavalitsusorganite liikmete valimine (hääletamine nii elektrooniliste vahendite abil kui ka pabersedelitega)

12.30–12.45 **Kohtuarenduse tööühma kokkuvõtte tutvustamine**

Villem Lapimaa, Tallinna Ringkonnakohtu esimees, kohtuarenduse töörühma juht

12.45–13.00 **Värske suund kohtu kui tööandja kuvandis**
Kristi Kirsberg, kohtute kommunikatsiooni juht

Kohtuniku kompetentsimudel
Ave Hussar, Riigikohtu personali- ja kommunikatsiooniosakonna juhataja

13.00–14.00 *Lõuna*

Paneeldiskussioon: millist kohut Eestile soovime?

14.00–14.50 **I Kuidas kohus vastaks paremini kohtusse pöörduvate inimeste ootustele?**

Väitlusjuht: **Ene Andresen**, Tartu Halduskohtu kohtunik

Osalejad: **Kristjan Siigur**, Tallinna Ringkonnakohtu esimees; **Astrid Asi**, Harju Maakohtu esimees; **Vahur-Peeter Liin**, riigikohtunik, Eesti Kohtunike Ühingu juhatuse liige; **Nele Seping**, Pärnu Maakohtu kohtunik; **prokuratuuri esindaja Kairi Kaldoja**

14.50–15.00 **Tehnoloogilised arenguplaanid**
Evar Sõmer, Justiitsministeeriumi kantsleri nõunik

15.00–16.00 **Paneeldiskussioon II: Kuidas kohus vastaks paremini kohtus töötavate inimeste ootustele?**

Väitlusjuht: **Ene Andresen**, Tartu Halduskohtu kohtunik

Osalejad: **Villem Lapimaa**, Tallinna Ringkonnakohtu kohtunik, **Liina Naaber-Kivisoo**, Viru Maakohtu esimees, **Sander Kärson**, advokaadibüroo TGS Baltic juhtivpartner ja vandeadvokaat, **Kairi Piirisild**, Tallinna Ringkonnakohtu kohtunik, **Mait Raava**, psühholoog ja juhtimiskonsultant.

16.00–16.05 **Hääletustulemuste teatavaks tegemine**

Riigikohtu esimehe lõpusõnad

TÄISKOGU ISTUNGI KÄIK

1. Tervitussõnad

Oma tervitussõnad edastavad kohtunikele Imbi Jürgen, Eesti Advokatuuri esimees; Merle Saar-Johanson, Notarite Koja esimees ja Yurii Chumak, Ukraina Ülemkohtu kohtunik.

2. Riigikohtu esimehe Villu Kõve ettekanne (lisa nr 4)

3. Justiitsminister Madis Timpsoni ettekanne (lisa nr 5)

4. Kohtunike täiskogu kodukorra muutmine

Eelnõu koos seletuskirjaga on kohtunikele enne täiskogu välja saadetud, Villu Kõve selgitab lühidalt muudatuste sisu. Muudatused jõustuvad 1. jaanuaril 2025. Muudatuse vastuvõtmiseks on vajalik 76 häält.

Vahur-Peeter Liin: lugesdes sain aru, et kodukorra peamine muudatus on see, et üle minna elektroonilisele hääletusele. Seletuskirjas ei ole kirjas, mida ja kui palju sellega kokku hoitakse ja mida me võidame.

Villu Kõve: eelkõige võidame ajas ja töötajates, kes loevad hääli ja tegelevad paberitega. Eesmärk on, et hääletamine oleks ühtne. Täna võiks olla valmisolek paberist loobumisele. Elektrooniline hääletus on tõhusam. Ühtlasi näitab see kohtunike digimeelsust.

Merit Helm: digisüsteemid ei ole töökindlad. Eelmisel aastal oli negatiivne kogemus, et hääletuslink ei töötanud.

Villu Kõve: loodan, et sellised probleemid on lahendatavad ja hääletussüsteem on piisavalt tõhus. Kui elektrooniline ei tööta, tuleb valmis olla paberhääletuseks.

Gerty Pau: Kui volituste peatumise ajaks võtta ära kohtunikelt hääleõigus, kuidas see mõeldud on kohtute seaduse §-s 58⁴?

Villu Kõve: Volituste peatumine on kodukorda sisse pandud selguse huvides, et kellele jagada mandaadid. Kes on kohtunikuks nimetatud, võib käia teises ametis ja neil on õigus tagasi pöörduda, kui nad avaldavad tahet. Kui minna praktikale/stažeerima teise kohtusse, on see lähetus.

Hääletatakse, kes toetab kohtunike täiskogu kodukorra muutmist täiskogule saadetud eelnõu kujul.

Poolt 141 häält, vastu 9 häält ja erapooletu 1 hääl.

Otsus: kohtunike täiskogu kodukorra muudatus on vastu võetud ja järgmisel aastal viiakse kohtunike omavalitsusorganite liikmete valimine läbi elektrooniliselt.

5. Hääletamissüsteemi ja omavalitsusorganite kandidaatide tutvustamine

Karin Leichter-Tammisto tutvustab hääletamise korda ja põhimõtteid nii pabersedeliga kui ka elektrooniliste vahendite abil hääletades.

Kohtunikueksamikomisjoni esimees Velmar Brett selgitab, et eksamite hindamisel moodustatakse komisjon, mille viiest liikmest peaks olema kolm kohtunikku. Hinnatakse halduse-, süüte- ja tsiviilvaldkonda eraldi, seega võiks iga valdkond saada kohtuniku, kokku vähemalt kolm kohtunikku esimesest, teisest astmest, pidades silmas kohtusüsteemi terviklikkust.

Hääletamine toimus vahemikus kell 11.50–12.20.

6. Kohtuarenduse tööühma kokkuvõte tutvustamine

Villem Lapimaa tutvustab arengukava kavandi sisu ja peamisi eesmärke. Arengukava on strateegia dokument, mis kirjeldab organisatsiooni eesmärke, seab sihte ja teeb valikuid ning kirjeldab väärtused ja tekitab ühtse meeskonna. See on eelkõige juhtimisvahend ja mingis mõttes tööplaan kohtusüsteemi juhtide jaoks. Kohtu missioon on, et kohus kaitseb igaühe õigusi ja vabadusi. Kohus tagab, et Eesti on demokraatlik õigusriik. Õigust mõistab sõltumatu,

erapooletu ja asjatundlik kohtunik. Inimest koheldakse lugupidavalt. Kohus on sõltumatu, vastutustundlik, usaldusväärne ja asjatundlik, avatud ja arenev organisatsioon. Kohtuvõim on tervik ja toimib ühtse meeskonnana. Kehtinud Justiitsministeeriumi arengukava kohtuid puudutavas osas ei peeta kohtuarenduse arengukava õiguseellaseks. Kohtute arengukava hõlbustab kohtusüsteemi vajaduste ja plaanide tutvustamist, neile rahastuse taotlemist. Seadusandluse ja eelarve eest jäävad vastutama Vabariigi Valitsus, Riigikogu, Justiits- ja Rahandusministeerium. Tõhusat kohtupidamist peab toetama kohtute rahastamise, personalipoliitika ja digitaliseerimise eesmärgid. Eesmärk on väärtustada inimest ning rõhutada kohtu põhiseaduslikku ja sõltumatut rolli ühiskonnas. Tarvis on suurt plaani, kuidas hoida inimesi, nendesse investeerida, neid motiveerida, arendada, koolitada, parandada töökorraldust ja töötingimusi. Tähtis on juurutada kaasaegset personalipoliitikat ja digiarendusi.

Arengukavas on välja pakutud kulude kokkuhoiu meetmeid. Näiteks menetluskord võiks sõltuda menetluse olemusest, erineva raskusastme menetlusi ei pea menetlema samade menetlusreeglite järgi läbi kolme kohtuastme. Arengukava ühtlustamine ja sidustamine seisab ees, saadud tagasiside ja esitatud ettepanekud arutatakse läbi. Septembris esitatakse arengukava teksti kohtute haldamise nõukojale.

Ühe kohtu moodustamise ideed tuleks hakata kaaluma ja analüüsima. Kui vastuargumendid kaaluvad üles pooltargumendid, siis ei pea ideed ellu rakendama.

Ettekande ajal toimub elektrooniline küsitlus, millele vastavad kohtunikud Slido lingi kaudu (Slido kokkuvõtte, Lisa 6).

Küsimus: Kas esimese ja teise astme kohtute haldamise peaks andma Justiitsministeeriumilt üle kohtute haldus- ja arendusnõukogule ja sellele alluvale kohtuhaldusteenistusele?

Vastajaid 106, neist „jah“ 95% ja „ei“ 5%.

Küsimus: Kas toetate kohtute uue arengukava eesmäärke?

Vastajaid 94, neist „jah“ 70% ja „ei“ 30%.

7. Värske suund kohtu kui tööandja kuvandis

Kristi Kirsberg räägib värsketest suundadest kohtu kui tööandja kuvandis. Valminud on kohtu tööd tutvustavad videod ja ametikohti tutvustavad tekstid ning bännerid ja *reel*'sid. Kohtu kui tööandja hüüdlause: Kohtud professionaalsuse ja põnevusega!

8. Kohtuniku kompetentsimudel

Ave Hussar selgitab, et tulemustele orienteeritus vajab kompetentsi, st teadmisi, oskusi, hoiakuid ja eeldusi, mis meid viivad nende tulemusteni. Saavutada tuleb kohtuniku autonoomsus ja enesehindamine. Rakendamine toimub järkjärgult, alustades alustavatest kohtunikest koostöös nende mentoritega.

Ettekande ajal toimub elektrooniline küsitlus, millele vastavad kohtunikud Slido lingi kaudu (Slido kokkuvõtte, Lisa 6).

Küsimus: Millised nendest tegevusnäitajatest eristavad kõige enam suurepärase kohtuniku heast kohtunikust? Valige kuni kolm. Professionaal /Asjalik ja inimlik / Tõhus.

Vastajaid 109. Vastused:

1. Tunneb kohaldatavat õigust süviti – 16%.
2. Hoiab tööks vajalikke teadmisi ajakohasena, olles kursis muutuva õiguse, kohtupraktika ja erialakirjandusega ning ühiskonna arengutega – 43%.
3. Töötab lahendatava asja materjalid põhjalikult läbi – 20%.
4. On väärika ja ausameelse käitumisega eeskujuks – 11%.
5. Mõistab oma ametist tulenevat vastutust inimeste ja ühiskonna ees – 21%.
6. Panustab õigusriigi ja kohtusüsteemi arengusse ning avalikku diskussiooni – 13%.
7. Kohtleb menetluses osalejaid võrdselt ja lugupidavalt – 29%.
8. Väljendab ennast lühidalt, selgelt, veenvalt ja heas eesti keeles – 18%.
9. Hoiab menetlusosalisi kursis menetluse käiguga ja asja lahendamiseks oluliste küsimustega – 6%.
10. On inimlik, hooliv ja õiglane – 21%.
11. Loob asjaliku ja usaldusliku tööõhkkonna – 4%.
12. Toetab ja innustab meeskonda – 6%.
13. Eristab olulist ebaolulisest ja keskendub olulisele – 17%.
14. Julgeb otsustada – 19%.
15. Loob süsteemi asjade lahendamiseks – 2%.
16. Juhib menetlust kindlameelselt – vajadusel kehtestab – 13%.
17. Juhib menetlusgrupi tööd iga meeskonnaliikme tugevusi arvestavalt – 4%.
18. Aitab kaasa ettenähtava kohtupraktika kujundamisele – 8%.
19. Jõuab õige lahenduseni võimalikult kiiresti ja väheste kuludega – 7%.
20. Korraldab ja teeb oma tööd viisil, et säilitab kestvalt töövõime ja empaatia – 17%.

9. Paneeldiskussioon: millist kohut Eestile soovime?

I Kuidas kohus vastaks paremini kohtusse pöörduvate inimeste ootustele?

Toimub arutelu.

Küsimus saalist: Kas kohtute liitmine toob kaasa, et kohtunikud ei ole enam erinevad ja teevad tööd ühes tempos?

Vastus: Ei too. Ekspertide võrgustik ja uut moodi spetsialiseerumine võiks olla lahendus.

Küsimus saalist: Miks töökoormust ei saa ühtlustada haldusreeglite ülevaatamisega?

Vastus: seda saab teha. Kohtumenetluse reegleid saab lihtsustada.

Küsimus saalist: Mis selgeid eeliseid annab tänane kohtute arvukus?

Vastus: Kohtuniku sõitmisele kuluv aeg ja kulu jääb ära. Väiksemates kohtades pole bussiliiklust, seepärast ei saa menetlusosalised sõita ühte kohtusse.

Diskussiooni ajal toimub elektrooniline küsitlus, millele vastavad kohtunikud Slido lingi kaudu (Slido kokkuvõte, Lisa 6).

Küsimus: Kas eelarvekärbete puhul toetaksite pigem kohtuniku- jm ametikohtade täitmata jätmist kohtunike ja kohtuametnike palkade kärpimisele?

Vastajaid 93, neist „jah“ 76% ja „ei“ 24%.

Küsimus: Kas toetate sama astme kohtute liitmist, et ühtlustada töökoormust ja muuta töökorraldust paindlikumaks, eeldusel et asjade üleriigiliseks jagamiseks on olemas adekvaatne ja kõigi huve piisavalt arvestav korraldus, mis välistab ebamõistliku sõitmise?

Vastajaid 103, neist „jah“ 48% ja „ei“ 52%.

10. Tehnoloogilised arenguplaanid

Evar Sõmer tutvustab näidist selle kohta, kuidas isik saab e-toimiku kaudu kohtu poole pöörduda, millised andmeväljad täidab ta ise ja millised andmed saab registritest pärida. Iga andmevälja juures on selgitav kohtspikker. Selline struktureeritult esitatud kaebus või hagiavaldus kergendaks kohtu tööd. Samuti võimaldab andmepõhist kohtumenetlust.

Villu Kõve: Millal võiks selline arendus valmis saada?

Evar Sõmer: See vajab raha ja eestvedajat, siis on võimalik arendada.

11. Paneeldiskussioon II: Kuidas kohus vastaks paremini kohtus töötavate inimeste ootustele?

Toimub arutelu.

Küsimus saalist: miks tahetakse üldkogu pädevust vähendada. Kuidas vastutab eestseisus paremini kui üldkogu, kas eestseisusele makstake tulemustasu?

Vastus: Kui tehakse otsuseid, siis lähtutakse parimast asjatundlikust teadmisesest, arvestatakse kõigi asjaosaliste vajadusega. Vastutus on oluline. Kohtunik peab tegema meeskonnatööd. Kohtunikul peab olema julgust oma kolleegi usaldada, küsida abi. Autonoomsus ja koostöö on erinevad asjad. Suure ega inimesed suudavad teha koostööd, kui nende egod ei ole ära tallatud. Tuleb hinnata koostöövaimu, meie-teie vastandumist, kommunikatsiooni parendada.

Diskussiooni ajal toimub elektrooniline küsitlus, millele vastavad kohtunikud Slido lingi kaudu (Slido kokkuvõte, Lisa 6).

Küsimus: Kas seadus võiks ette näha kohtunikule kõrgema tööpanuse ja/või kvalifikatsiooni eest lisatasu maksmise võimaluse?

Vastajaid 84, neist „jah“ 60% ja „ei“ 40%.

Küsimus: Kas kohtuniku otsustusõigust võib töökorralduse tõhustamiseks kärpida?

Vastajaid 69, neist „jah“ 36% ja „ei“ 64%.

16.00. Hääletustulemuste teatavaks tegemine

Karin Leichter-Tammisto teeb teatavaks valimistulemused ja loeb ette hääletusprotokolli (Lisa 1).

16.10 Villu Kõve lõpusõnad

Villu Kõve tänab kõiki ettekandjaid ja osalejaid.

Kohtunike XXIII täiskogu lõppes kell 16.15.

(allkirjastatud digitaalselt)

Villu Kõve
täiskogu juhataja

(allkirjastatud digitaalselt)

Ene Pellja
protokollija